

6-كەزەكتى جۇڭگو شىنجاڭ خالقارالىق ۇلتىار ئې فەستىۋالى
بەرەكەلى جىەك چولى
ارمانلى يىمان ارلىدەك

اراشالعاي بولعانىمەن، دوستار كوڭلى توعىستى

___6-كەزەكتى جۇڭگو شىنجاڭ خالقارالىق ۇلتىار ئې فەستىۋالىنا نازار

استام تارتىمدى كونسەرت قويدى. ولار كەمەەلدى ئېي ونەرىن، كوپ نەگىزدى مادەنيەت تىنىسن، باي گۇمانيتارلىق خىكايالاردى جۇڭگو شىنجاڭغا الا كەلدى ۋارى وسى ساحنادان پايدالانىپ اۋىس-كۇپىس جاساپ، كەزدەسىپ، ئېي فەستىۋالنى كور-كەمونەر اۋىس ـ كۇيىسىن ىلگەرلەتەتىن “كەزدەسۇ زالىنا” اينالدىردى.

نيهتەس بولعاندارعا جول سىستىق ەتپەيدى. ەندى عانا ئېي فەستىۋالىنا قوش ايتقان وڭتۇسـ. تىك افريكانىڭ ەروۋىس ئېي كوركەمونەر ۇيرىمە-سىنىڭ باستىعى اۋەجايدان العىس حات جولداپ: “ۇيرىمەمىز ۇرنىمىجىگە جەتكەن ساتتەن باستاپ، ئېىز شىنجاڭ خالىقتىڭ قوناعۇارلىعى مەن سىستىق قىلاسىن سەىزنىپ، ’ شىنجاڭ جاقسى جەر ‘ دەگەن ۇسوزدىڭ باۇرامدىلىعىن شىناي سەىزنىدىك. تەاترحا-ناداعى كورەرمەندەردىڭ قىزۇ شاپالاقى ۇنى مەن گۇل شوقتارى ۇيرىمەمىزدەگى ۋرېسر ارتىسكە تەرەڭ اسەر قالىدىردى ... ئېىز جۇڭگو شىنجاڭ خال-قىنىڭ تەرەڭ دوستىغىن وڭتۇسىتىك افريكاعا الا بارىپ، دوستىقتى جالعايمىز” .

تۇسىنىك تەرەڭدەسە، ومىردە قۇانىشقا بو-لەنۇڭگە بولادى. جۇڭگو شىنجاڭ كوركەمونەر تەاترى مۇقام كوركەمونەر ۇيرىمەسىنىڭ ارتىستەرى تەاتىر ۇيرىمەسىنىڭ گۇلباغىنداعى سامالدىقتا سىتىق قىلاستى ئېي مەن مۇزىكا ارقىلى وسى ارادا جاتتىغىپ جاتقان تايالاند كوركەمونەردى دامىتۇ شۇەيۋانى ئېي ۇيرىمە-سىنىڭ ارتىستەرىنە سىتىق قىلاىس پەن دوستىغىن كور-سەتتى. وسى ئېي ۇيرىمەسىنىڭ باىس ارتىسى ايكارا تە-بىرەنە بىلاي دەدى: “ەكى جاقىتىڭ ەتلى ۇقساماعا-نىمەن، ۋان- ئېيدىڭ جەتكىزگەن قۇانىشى ئېىر-بىرىنە جالعاىسپ جاتادى، شىنجاڭ يىىندەگى بۇرالا بىلەۇ، جالت بۇرۇلتۇ سىياقتى ونەر تاسىلدەرنىڭ بىزبەن ۇقسامىستىقتارى بار ەكەن” .

گۇمانىتارلىق قارىم- قاتىناسنىڭ ئىلەكەستىك كوپىرى

ئېىر قالانى تۇسىنۇ مۇراجايدان باستالادى. 7-ايدىڭ 29- كۇنى تاجىكىستان لورا مەمەلكەتتىك ەلەۋلى ەڭبەك سىڭىرگەن ۋان- ئېي ۇيرىمەسىنىڭ ارتىستەرى مەن قىزمەتكەرلەرى شىنجاڭ مۇراجاينى كەلىپ، مادەنى ەسكەرتكىشتەردە قامتىلعان شۇعمال-لى جۇڭخۇا مادەنيەتىن سەىزىندى. “مىنا جىبەك ورامال وتە ادەمى ەكەن”! مادەنيەت جاسامپازدد-ەى ونىمىدەرى اۋماعىندا بىرنەشە ايەل ارتىست «بەس جۇلدىز شىعىستان كوتەرىلسە، جۇڭگوغا قۇت» دەگەن ناقىش باىسلعان جىبەك ورامالدى اۋىز جايپاي ماقىتاپ، قول تەلەفوندارىمەن سۇرەتكە ئۇسىردى. ولار مۇراجايداعى شىنجاڭنىڭ وزدەرىنە جىبەك چولى اسىلىنىڭ ۇزاق ۇاقىستى

7- ايدىڭ 31- كۇنى كەشتە 6- كەزەكتى جۇڭگو شىنجاڭ خالقارالىق ۇلتىار ئېي فەستىۋالىنىڭ كورمەلىك قويلىم تەاترى — «بەس جۇلدىز شىعىستان كوتەردى-دى» اتتى ئېي تەاترى ۇرنىمىجەككى جىجىجۇي تەاترحانىاسىندا قويلدى. سۇرەتتە: قويلىم الاڭى.

□ سۇرەتتى انار بۇلت \ شىنجاڭ گازەتىنىڭ ەتىلىشى جوۇ پىڭ تۇسىرگەن

ونكەرسە دە وشپەيتىن تارتىمدىلىغىن سەىزىندىر-گەندىگىن ايتتى.

ئېي فەستىۋالى كەىزندە ۋار ەلدىڭ ارتىستەرى ارەدىك ۇاقىتتان پايدالانىپ، شىنجاڭ كىتاپخانىسى، شىنجاڭ اسەمونەر سارايى سىياقتى جەرلەرگە بارىپ ەكسكۇرسىيالادى. قىسىزىستان مەمەلەكەتتىك اق بۇعى ئېي ۇيرىمەسىندەگى كرامىكە بوربەكەبەۋ پەن قىزمەتتەستەرى شىنجاڭ سۇرەتشىلەر ورنىنداعى سۇرەتشىلەردەن سۇرەت سىىزۇدى ۇيرەندى، ول تەبىرىنە: “جۇڭگونىڭ شىنجاڭغىناداعى ساپارىم ەستەن كەتكىسىز بولدى”!- دەدى. ول تاغى ارنا-يى اق تۇستى قىزىل گۇلدى جۇڭگوشا كويلەك كىىپ، مۇدان گۇلى جەلىپۇشىن ساتىپ الدى، “جەلىپۇش بەتىندەگى مۇدان گۇلى وتە ادەمى، كىي-مىمە قۇپ جارسادى” ،- دەدى ول.

“كوركەمونەر ۇزارا تامىرلاى، ەكسكۇرسىيالاۇ، اۋىس- كۇيىس جاساۇ ارقىلى ئېىز جۇڭگو مادەنيە-تىن ونان ارى تۇسىندىك. ئېىز كەلەر كەىزەكتەگى ئېي فەستىۋالىندا تىپتى دە كوپ كوركەمونەرش-لەر مەن باىس قوسىپ، كورەرمەندەرگە تىپتى دە تاماشا ونەر كورسەتۇدى اسعا كۇتەمىز” ،- دەدى وسى ۇيرىمەنىڭ باستىعى نۇرلىبەۋا اناگۇل قابىلبەك. وزبەكىستان مەمەلەكەتتىك تەاتىرنىڭ Tumor ۋان- ئېي ۇيرىمەسى مەن سانجى خۇيزۇ اۋتونوميالى وىلىستىق كوركەمونەر تەاترحانىاسنىڭ، مادەنيەت ساراينىڭ اۋىس- كۇيىسى قىمىلىنىدا “شەتەلدەن كومەككە كەلگەندەر” مەن سانجى قالاسى داشچۇي قالاشىعى مەرەكە ساۋىعى ويىنى اترەتىنىڭ مۇشەلە-رى بىرلەسىپ، تارتىمدى دا دۇماندى مەرەكە ساۋد-ەى ويىن نومىرلەرىن قويدى. قىزىل بەلبەۋ تارتىپ، باىستارنا بورىپە ورامال بايلاعان مەرەكە ساۋىعى ويىنى اترەتىنىڭ مۇشەلەرى دابىل قاققاندا ۋان- ئېي ۇيرىمەسىنىڭ ارتىستەرى رىعاققا ىلەسىپ ياڭگى ئېيى اترەتىندەگىلەرگە قوسىلدى، بىرەۋلەرى گۇل شاتىر كوتەرسە، ەندى بىرەۋلەرى ەكى قولىنداعى جەلىپۇشتى جەلىپىدى، تاغى بىرەۋلەرى رىعالا باىسپ مىس داڭغارا سوقتى، ارىستاننىڭ باىسن كىيگەن ئېىر ەر ارتىست باىسن شايقاقىتاتىپ مەرەكە ساۋىعى ويىنى قوسىنىنا كىردى. ولاردىڭ ارەكەتى ونشا ىلشەمدى بولباىعانىمەن، ئېىراق ۋرېسر ادامىنىڭ جۇىزىنەن رىباىىز كۇلكى ەسەدى.

“مەنىڭ ويىلاعانىمان وزگەشە ەكەن، شىنجاڭ وتە وسىزاماندىنپتى، وتە زاماناۋي ەكەن” ،- دەدى قازاقىستاننىڭ سالتانات مەمەلكەت-تىك ئېي ۇيرىمەسىنىڭ باستىعى ەلۇباي كەنجالېۋ شىن جۇرەكتەن اسەرلەنىپ. جۇڭگوغا 3 رەت كەلگەن وسى ۇيرىمەنىڭ ئېيشىسى ئموهباي دامىر بىلاي دەدى: “ۋار رەت كەلگەن ساينىن جۇڭگودا كۇن ساينىن جاڭارىپ، اي ساينىن تۇلەجىگەن وزگە-

رىستەردىڭ بولغاندىغىن بايقايىمىن، ئېىراق جۇڭگو كورەرمەندەرنىڭ سىتىق قىلاىسى وزگەرمەگەن. ئېىىز ئېيىدى دانەكەرەتسىپ، دەن قويا داينىنداعان كونسەرتىمىز ارقىلى جۇڭگو، قازاقىستان ەكى ەل خالقىنىڭ دوستىغىن جەبەۋىدى ئۇمىت ەتەمىز” .

خىكايانى ويداعىداي بايانداۋدىڭ جاڭا تەرەىسى

بازار ارالاپ، كاۋاپ جەپىپ، كونسەرت كوردى... ئۇرىمىچنىڭ نانىشان باۋراينىدا كولەمدى ناقتى كورنىستىك مۇزىكا تەاتىرى «كۇنلۇن ۋادە-سىن» كورگەننەن كەيىن، سىنىڭياۋۇرلىق خۇارىن ۋي ليۇلىك: “ شىنجاڭنىڭ كەشكى تۇرمىسى باي مازمۇندى، تارتىمدى ەكەن” ،- دەدى اسەرلەنە.

ئېي فەستىۋالى جەرگىلىكتى كورەرمەندەرگە كوركەمونەر سارا تۇنىدىلارنىان ۋلاززات الۋ ورايىن ازىرلەپ قانا قويماي، ەل ۇشى- سىرتىنان كەلگەن كوپتەگەن ساياحاتشىلاردىڭ دا نازارىن اۋداردى. ۋي ليۇلىك شىنجاڭ خالىقارالىق ۇلكەن بازا-رىندا ارتىستەر ساحناعا شىغىپ ئېي بىلەۋگە شاقىر-عان ساتتە، ۇىزن بيشىگە اينالغانداي سەىىمدە بول-غاندىغىن، شىنجاڭدىقتاردىڭ سىتىق قىلاىسى، قو-ناغۇارلىغى ئېي ارقىلى تولىق بەينەلەنگەندىگىن ايتتى. “مەن سۇرەتتىى يىتتەرىنەتكە شىعارعاننان كەيىن، القاۋىشلار وتە كوپ بولدى” ،- دەدى ول.

شىنجاڭ مادەنيەتىنىڭ باۋرامدىلىغىن تولىق اىگىلەۇ ۇشىن، وسى كەىزەكتى ئېي فەستىۋالىنىدا تاغى “مۇعىلا شاشقان جىبەك چولى . جارسامىدىلىق-پەن قاتار ۇمىر ئۇسۇرۇ” زاماندىق كىىم- كەشەك شوۋى، شىنجاڭ “جىبەك چولى” كوشە ئېيى قويلد-مى، شىنجاڭ ئېي جاسامپازدىغى اۋىس- كۇيىسى ئماچىلىسى، “ شىنجاڭ ئېيىن بىرگە بىلەۇ” اتىنىداعى الاڭ ئېيىى قويلىمى سىياقتى جەلىلەىس ساىيكەستى قىمىلدار وتكىزىلدى.

“قوزعالىستى شوۋ + نىنىش كۇيدەگى كورمە-نى” ۇشاستىرئۇ ئاسلىىن قولدىنغان “شۇعىلا شاشقان جىبەك چولى . جارسامىدىلىقىەن قاتار ۇمىر ئۇسۇرۇ” زاماندىق كىىم- كەشەك شوۋى ارتىستەر-دىڭ، ساياحاتشىلاردىڭ جانە قالا نۇرىغىندارنىڭ كوركەمونەر ارقىلى ئېىر رەت كەىزدەسىپ باىس قوسۇننا، ئېىر رەتكى مادەنيەت سالتاناتىن بىرگە تا-ماشالاۋىنا مۇمكىندىك بەردى. ولار بىلاي دەدى: زامان ئسانىنىڭ كوركەمدىگىمەن جۇڭگو شىنجاڭ-نىڭ خىكايالارىن بايانداۋ، جۇڭخۇا مادەنيەتىنىڭ استارىن اىگىلەۇ، جۇڭگو سالاۋاتى مەن جۇڭگو رۇخىن اىگىلەۇ وتە ماغىنالى ئسى.

“ شىنجاڭ ئېيىن بىرگە بىلەۇ” قىمىلىنىدا جياڭشىيدەن كەلگەن ساياحاتشى چىن لۇلى ىلەسە بىلەدى ۋارى قايتىپ بارغان سولك بىرتىندەپ ىلە-سە ۇيرەنىپ الۇ ۇشىن، اپەكەسىنە مۇعالىمىنىڭ ئېي قىمىلدارىن كەسكىنگە الدىردى. “شىنىندا، شىنجاڭنىڭ ەدامى تارتتى. قايتىپ بارغان سولك، ئۇسوز جوق، ئېي سەرىكتەرەمبە بۇل ئېيىدى شىنجاڭدا ۇيرەنگەنىمدى، شىنجاڭنىڭ ناعىىز ئېيى ەكەندىگىن ايتامىن”!

كوپتەگەن ارتىست- قىزمەتكەرلەر قىزمەت ارەددىگىندە جازغى شىنجاڭدى كوردى.

شىنجاڭنىڭ لاعمانىن ۇناتىپ قالدى، شىنجاڭدىق اۋلداىستارمەن بىرگە ئېي بىلەدى... شياڭگاڭ ئېي ۇيرىمەسىنىڭ جوعارى دارەجەلى ئېي-شىسى حى حاۋفى بىلاي دەدى: “ شىنجاڭدىقتاردىڭ شىنجاڭ ئېيىن بىلەۋى قانعا ئسىڭىپ، سۇبەككە بىتكەن سەنىم مەن شاتتىق دەسە بولغانداي، مۇزىكا داۋىسىن ەستى سالا ئابىعى تۇردە بىلەي جونەلدى ەكەن”. قاتتى قىىزققان ول شىنجاڭ ئېيىن ىشكەرد-لمەي تۇسىنگىسى كەلەدى.

وسى كەىزەكتى ئېي فەستىۋالى تارتىمدى نو-مىرلەردى، ناقتى قىمىلداردى تەرەزە ەتىپ، ەل ئشى- سىرتىنداعى كورەرمەندەرگە جۇڭگو خىكاي-ا-سىنىڭ شىنجاڭ تاراۋىن بايانداپ، “ۋان- ئېي مە-كەنى” دەگەن تاماشا اتى بار شىنجاڭنىڭ سەنىمەن تىپتى دە نعايتىپ، اتاغىن تىپتى دە اسپانداىتى.

(باسى 1 ـ بەتتە)

جۇڭگوشا سوتسىيالىستىك ئۇىزمىنىڭ شىنجاڭدا-غى جاندى امالياتىن ىلگەرىلەتۇگە تاماشا قو-عامدىق پىكىر رايىن قالىپتاستىرىپ، كورىكتى شىنجاڭ قۇرۇعا پارمەندى يدەيىالىق كەپىل جانە قۇدىرەتتى رۇخانى كۇش ازىرلەۇ كەرەك. اۋتونوميالى رايوندىق خالىق قۇرىلتايى تۇراقتى كومىتەتى پارتيا باىسشلىق گروپپاسى-نىڭ شۇجىى، مەڭگەرۇشى ئۇمىرات وبۇل ما-جىلىسكە قاتناستى ۋارى ئۇسوز سويلەدى. اۋتو-نوميالى رايوندىق پارتكومنىڭ تۇراقتى مۇشە-سى، ۇڭىت ئبولمىنىڭ باىستىغى ۋاڭ جىيانشىن ماچىلىسكە قاتناستى.

ئماچىلىس مىنلاردى اتاپ كورسەتتى: خالىق قۇرىلتايىنىڭ اقپارات ـ ۇڭىت قىزمەتى پارتيانىڭ اقپارات ـ ۇڭىت قىزمەتىنىڭ ماڭىزدى قۇرامداس ئبولمى، تانىمدى تەرەڭدەتىپ، دەڭگەيدى جوعارىلاتىپ، خالىق قۇرىلتايى ئتۇ-زىمى مەن خالىق قۇرىلتايى قىزمەتىن ۇڭىت-تەۋىدى، اىگىلەۋدى ماڭىزدى مىندەت جانە قىزمەت جاۋاپكەرشىلىگى ەتىپ، ۇڭىت ماىز-مۇنىندا دالەم ـ ەدال كۇش سالىپ، بەتا-لىستى يىگەرىپ، ۇڭىت ئاسىلى جاعىنىدا ۇستانىمىدا بۇرىلىس جاساپ، جاڭالىق اشۇعا ايرىشقا نازار اۋدارىپ، ۇڭىت تۇغىرىندا بەكەم-دەپ، كەمەلدەندىرىپ، دەن قويا جۇمىس جۇرگىزىپ، جاڭا تابىستارعا قول جەتكىزۇگە ۇمتىلۇ كەرەك.

ئماچىلىس مىنلاردى تالاپ ەتتى: ئتۇپىند-دى كورنەكتىلەندىرىپ، نازاردى وزەككە شو-عىرلاندىرۇ، تۇرىغىنى ئدال تاڭداۋ، ەرەكشەلىك بولۇ، جاڭالىق شىعارۇ، تارتىمدى بولۇ، دەن قويا جوبالاۋ، سارا تۇنىدى تۇلەلاۋ جاعىنا كۇش سالىپ، خالىق قۇرىلتايى ئتۇىزمىنىڭ ار-تىقىلىغىن، جالىي بارىستىق خالىق دەموكراتىا-سىنىڭ جاندى امالياتىن جان ـ جاقىتى، ۋار قىرد-نان، ستەرەولدى خابارلاپ، بۇكىل رايوندىغى ۋار دارەجەلى خالىق قۇرىلتايارىنىڭ پارىتكوم-نىڭ شەشمىدەرىن دەن قويا دايەكتىلەندىرۇدە-گى، جوعارى ساپالى دامۇدى جەبەۋدەگى، خالىق تۇرىمىسن قامتاماسىز تەۋدەگى، جاق-سارتۇدامى جاڭا وي جەلىسن، جاڭا سكەرلىگىن جايپاي اىگىلەپ، بۇكىل رايوندىغى ۋار دارەجەلى خالىق قۇرىلتايالارى قىزمەتىنىڭ ەرەكشەلىگىن، جارقىن تۇپىندەرىن جانە ۋار دارەجەلى خالىق قۇرىلتايالارى ۋاكىلدەرنىڭ مىندەت اىقزارىپ، جاۋاپكەرشىلىك ارقالاۋداعى جاڭا تابىستارىن، جاڭا وبرازىن تولىق اىگىلەۇ كەرەك.

ئماچىلىس مىنلاردى باسا دارىپتەدى: “پارتكومنىڭ قولعاناتى، ۇكىمەتتىڭ دەمەۋىش-سى، خالىقتىڭ كومەكشىسى” بولۇداي ماڭىزدى قىزمەت جاۋاپكەرشىلىگىن ويداعىداي اىقزارىپ، نەگىزگى اعىم يدەيىالىق قوعامدىق پىكىردى بە-كەمدەپ، زورىيتىپ، نەگىزگى اۋەندى اسقاقتا-تىپ، وڭ ەنەرىگىا تاراتىپ، خالىقتىق تۇرىعدان مىىزمىماي، “نەگىزگى شايقاس مايدانىىن” بەردىك ساقتاۇ كەرەك. “زور ۇڭىت” ۇستانە-مىن بەردىك ورناتىپ، ۇيمىدىق باىسشلىق، ئتۇىزم ـ مىحازىمىز، قوسىن قۇرىلىسى، پىكىر-لەسۇ ـ ساپكەستىرۇ سىندى “4 ئتۇپىندى” مىقتى يىگەرىپ، “پارتكوم جايپاي باىسشلىق ەتەتىن، ۇڭىت تاراۋى ساپكەستىرىپ جەتەك-شىلىك ەتەتىن، خالىق قۇرىلتايى ىرىقتى تۇردە ىلگەرلەتەتىن، ۋار دارەجەلى خالىق قۇرىلتايالارى بىرگە ارەكتەتتەنىپ كۇش شىعا-راتىن، اقپارات ورنىندارى نىغىز ساپكەسەتىن” خالىق قۇرىلتايى اقپارات ـ ۇڭىت قىزمەتىنىڭ جالىي ارناسىن كۇش سالا قالىپتاستىرىپ، اۋتو-نوميالى رايوندىق خالىق قۇرىلتايى قىزمەتىنىڭ جوعارى ساپالى دامۇنىدا جاڭا جاعىداي اشۇعا، جايپاي سوتسىيالىستىك وسىزاماندىغان مەملە-كەت قۇرۇدىڭ شىنجاڭ تاراۋىن ويداعىداي جازۇعا جاڭا ۇلەس قوسۇ كەرەك.

ئماچىلىس 2022 ـ جىلغى خالىق قۇرىلتايىد-نىڭ اقپارات ـ ۇڭىت قىزمەتىندەگى وزات ورنىد-ىمداردى خابارلاندىرىپ ماداقتادى، 5 وزات كول-لەكتىۋىتنىڭ ۋاكىلدەرى پىكىر اۋىستىرىپ ئۇسوز سويلەدى، «جاڭا داۋىردەگى اۋتونوميالى را-يوندىق خالىق قۇرىلتايىنىڭ اقپارات ـ ۇڭىت قىزمەتىن كۇشەيتۇ جانە جاقسارتۇ جونىندەگى اىقارۇ پىكىرىن» باىسپ تاراتتى.